

Pardus Geldi Hoş Geldi

H. Kerem CEVAHİR

ODTÜ Elektrik ve Elektronik Mühendisliği Bölümü Öğrencisi
kerem@portakalteknoloji.com

Pardus 1.0 geçtiğimiz ay içerisinde çıkarken beklendiği üzere Linux toplumumuz tarafından büyük bir ilgi ile karşılandı. Herkesin beklentileri az çok farklı olduğu için Pardus'u çok beğenenlerden hiç beğenmeyenlere kadar bir yelpaze oluştu.

Örneğin geçenlerde bir arkadaşımız Pardus'a Oracle veri tabanı sunucusu kurma işini Oracle'a sormuş. Aldığı yanıt “Siz Pardus kurdunuz mu? Kursanız bu soruyu sormazsınız.” olmuş. Şaşırmış. Halbuki şaşıracak bir şey yok. Şu andaki Pardus 1.0 ev ve ofis kullanıcılarına yönelik, masa üstü işlemleri yapan kişilerin çalışma tarzı düşünülerek hazırlanmış bir Linux dağıtımı. Her şeyi yapma iddiası yok. İleride sunucu odaklı bir Pardus çıkarsa (ki masa üstü Pardus'dan oldukça farklı olmasını bekleriz) o zaman o dağıtımı ayrıca ele almak gerekir.

Peki Pardus'u nasıl değerlendirmeliyiz? Doğru değerlendirme kriterleri varsa nelerdir? Bunları nasıl puanlarız? Aklımıza gelen şey, yine ev ve ofis kullanıcılarına yönelik bir diğer işletim sistemi olan Windows XP yada Mac OS X ile karşılaştırma yapmak oldu. Ancak bu sefer Pardus'un getirdiği ve dünyada ilk defa görülen bazı teknolojik yeniliklerin hakkını yiyeceğimizi farkettilik. Evet Pardus'un arka planında çok ilginç yeni teknolojiler var. Bunları elbette ki görmüyoruz; çünkü amaç bunları vurgulamak değil, hedefe ulaşmak.

Kurulum

Pardus'un kurulumu çok kolay ve çok hızlı. UEKAE' nin kendi yazdığı Linux kurulum aracı olan YALI sayesinde, birkaç fare tıklamasıyla Pardus kurabiliyorsunuz ve sadece 15 dakika sürüyor. YALI kesinlikle diğer belli başlı dağıtımlardaki Linux kurulumlarından üstün. Kullanılmaz durumda olan (örneğin sabit disk boş) bir bilgisayarı Pardus yükleyerek, 15 dakikada tam teşekküllü bir masa üstüne çevirebilirsiniz. Daha önceden kullandığınız bir

Bora GÜNGÖREN

Elektrik ve Elektronik Mühendisi
bora.gungoren@emo.org.tr

bilgisayarda kurulum için ek ayarları yapınca, haliyle ayar yapma süresi (insan elinin de bir hızı var) nedeni ile kurulum uzuyor.

Elbette kurulumun bazı varsayımları da yok değil. Örneğin birden fazla diski olan kişilerin Pardus'u ikinci diske kurabileceğini öngörülmemiş. Buradan C:, D: gibi mantıksal bölümleri değil, gerçekten ikinci bir diski öngörüyoruz. Ancak tipik ev kullanıcısının genelde tek bir diski olur. Dolayısı ile bu tür ilginçliklerle karşılaşanlar bunları çözebilen kişiler oluyor. Aslında UEKAE'ye 2 binden fazla sorun bildirildi ve bunların büyük çoğunluğu ilk 7 günde çözüldü. Yani ilerleyen aylarda çıkacak bir Pardus 2.0 (yada 1.1, sayılar pek de önemli değil) sürümünü bu ilginçliklere de sahip olmayacak.

Kurulum sırasında karşımıza çıkan ekranlar inanılmaz derecede güzel tasarlanmış. Herhangi bir grafikerin elinin değmesinden öte, Türk bilgisayar kullanıcılarının bilgisayarı nasıl algıladıklarına dayanarak çalışılmış. İster inanın ister inanmayın, Türk insanı bilgisayarı, cep telefonunu bir “oyuncak” olarak görüyor ve onu kullanmaktan aşırı zevk alıyor. Pardus kurulumu da tıpkı bir oyuncakla oynadığınız izlenimini veriyor. Kurması zevkli.

Bu arada Pardus'u kurduğunuzda piyasaki popüler donanımların hemen hemen hepsini tanıyor. Sürücü bulmak gibi bir problem yaşamıyorsunuz. Bunun nedeni dağıtım çıkmadan önce 50'den fazla gönüllünün ara sürümleri kendi bilgisayarlarında denemesi. Bu süreçteki her bir gönüllü çok kapsamlı raporlar hazırlayarak, hata bildirimlerinde bulundu. Haliyle eski-yeni, markalı-toplama her çeşit bilgisayarda Pardus denenmiş oldu. Eksikliği tespit edilen donanımların aygıt sürücülerini kurulumla eklendi, tekrar test edildi. Bugün Pardus, güncellemeleri yapılmış bir Windows'da beklediğiniz aygıt sürücüsü zenginliğine sahip.

Haliyle, Pardus kurulduktan sonra kullanıma hazır. Sürücü sorunları olmaması ve kullanılan yazılımların Pardus'la birlikte gelmesi sebebiyle çoğu işletim sisteminde ve Linux dağıtımında olduğu gibi birkaç saat de bu tip işlemler için harcamadık. Bunun dezavantajı kurulum sırasında sizden en az 3.5 GB yer istenmesi. İşletim sistemi ve kullanacağınız hemen her yazılım için aslında az bir yer de olsa, bir seferde istenmesi bazen can sıkabiliyor. Bir arkadaşımız yıllardır kenarda duran 3 GB'lık bir diskine Pardus kuramadığı için gidip yeni bir disk aldı mesela. Elbette bu da çok önemli birdetay değil.

Kullanmaya Başlayınca

Pardus'u kullanmaya başlayınca hemen dikkatinizi çeken iki şey var. Birincisi Pardus çok performanslı. Bunun iki nedeni var. Öncelikle Pardus'da ciddi bir hafifletme yapılmış. Linux'unu derleyerek kuran ve bu arada ince ayar yapmak için 2-3 gününü harcayan uzmanların yapacağı bir çok ayar yapılmış geliyor. Ayrıca Pardus kurduğunuzda çekirdekten masaüstü ortamına herşey en güncel (yazılımın en son sürümü ve en son yamalar) şekliyle bulunduğu için, tüm yazılımlar daha da hızlı.

İkincisi Pardus korkunç değil. Diğer işletim sistemlerinin aksine Pardus'ta grafikler çok renkli ve çekici. Bilgisayarla ilişkisi olmayan bir insan bile sadece Pardus'un görünüşünden etkilenebilir. Daha önce de belirttiğimiz gibi UEKAE "kurumun ciddiyetini yansıtan" gri bir masa üstü yapacağına, Türk insanının kendi neşesini, oyun merakını, bilgisayar kullanma hevesini temel almış. Bu nedenle özellikle bayanların bayılacağını düşündüğümüz renkli arabirimler var.

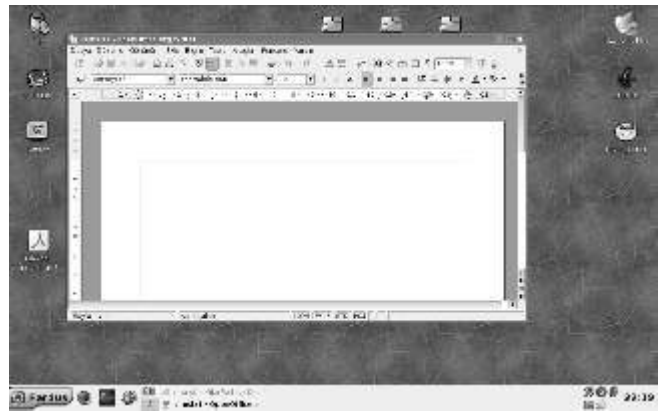
Dikkat Çekenler

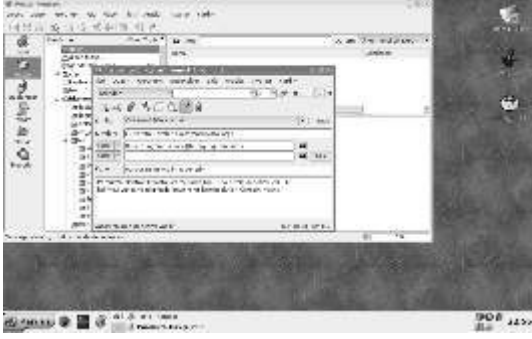
Pardus'ta diğer Linux dağıtımlarında eksikliği sık sık dile getirilen "bir standart" var. Haliyle bir Pardus üzerinde çalışan bir uygulama diğer Pardus'ta da düzgün bir şekilde çalışıyor. Geliştiriciler tarafından sisteme Pardus'la en performanslı çalışacak şekilde eklenen yazılımlar, her bilgisayarda çok iyi sonuçlar veriyor. Bunun nedeni her bir uygulama paketinin Pardus'u temel alarak belli kriterlere göre elden geçirilmesi.

Buna ek olarak standartı görsel olarak da farkediyorsunuz. Tüm yazılımlar sanki aynı elden çıkmışçasına benzer bir arabirime sahip. Bu aslında teknik olarak zor bir şey değil. Ancak özen gerektiriyor. Özgür yazılım camiasında herkes kendince bir şeyler katmaya çalıştığı için arada bir koordinasyonsuzluk yaşanması ve "standart"ın kaybolması söz konusu olur. Pardus ekibi, üçüncü kişilerin yazdığı programların bu standartlara uyması için çok çaba göstermiş.

Pardus ile birlikte gelen yazılımlar fazlasıyla yeterli. Ofis yazılımlarından, video ve ses oynatıcılarına, e-posta istemcisinden, hemen her protokolü destekleyen bir anında mesajlaşma istemcisine kadar son kullanıcının ihtiyacı olan her türlü yazılım mevcut. Bu nedenle ilk başta ek bir program kurmaya gerek olmuyor. Üstelik bu yazılımlar işletim sistemindeki genel ayar değişikliklerinden anında etkilenecek biçimde entegre. Yani bir ayarı değiştirince bir çok yazılım birden etkileniyor ve size zaman kazandırıyor.

Pardus'un ayarlarını değiştirmek için gerekli mekanizmalar tek elde toplanmış. Genellikle Linux işletim sistemlerinde, son kullanıcının en büyük şikayeti, ayarların zor yapılmasıdır. Fakat Pardus'ta TASMA var. TASMA'yı kullanarak, birkaç fare tıklaması ile kablosuz ağlara bağlanabilir, yeni bir yazıcıyı sisteme ekleyebilir,

hertürlü masaüstü öğesini değiştirebilir ve çok daha fazlasını yapabilirsiniz. Örneğin, yeni kurulmuş dizüstü bilgisayar açıldıktan sonra kablosuz ağa bağlanmamız toplam iki kere çift tıklama ile oldu. “Bağlan” dedik ve bağlandı.

Yeni yazılım eklemek de çok kolay. PİSİ sayesinde, sadece bilgisayarınızın faresinin birkaç tıklamasıyla, PİSİ deposundaki yazılımları bilgisayarınıza kurabilirsiniz. UEKAE'nin resmi PİSİ deposunda şu anda 600'ün üzerinde yazılım var. Bu rakam hergün artıyor. İleride sayıları artacak olan ek depoları da hesaba katarsak bir iki yıl içinde, SuSe gibi dağıtımlarda konuştuğumuz 10 bin ölçeğinde programın Pardus için PİSİ paketleri olacaktır. Pardus'ta kurduğunuz yazılımları güncellemek de kolaylaşmış. Yine PİSİ sayesinde, sadece bilgisayarınızın faresinin birkaç tıklamasıyla, sisteminizdeki bütün yazılımları en yeni versiyonlarına güncelleyebilirsiniz.

Peki bu PİSİ nedir? PİSİ “paketlerin amaçladığınız gibi kurulması” anlamına gelen İngilizce bir deyim kısıltması. Burada vurgulanan şey, bir yazılımın kurulması sonrasında öteki yazılımlarla olan çapraz etkileşimin düzenlenmesi. Çoğu kez başımıza gelmiştir. Bir yazılım kurarsınız ve öteki yazılımı “bozar”. Yazılımların “doğru kurulum sırası” gibi gizemli bir bilginin varlığı ile övünenler olur. Pardus için bunlar önemsiz detaylar. Pardus'un yazılım kurulum mekanizmasının temel aldığı

yaklaşım sayesinde bu tür bağımlılıklar sorunsuz biçimde çözümleniyor. Ayrıca yazılımı PİSİ deposundan yararlanarak kurarken tüm güncellemeleri ile birlikte kuruyorsunuz.

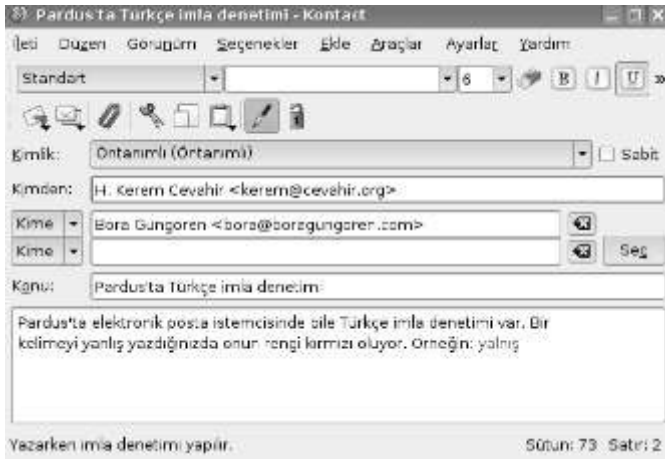
Bu sonucusu ev kullanıcılarını çok ilgilendirmese de işi gereği yüzlerce ofis bilgisayarıyla muhattap olan sistem yöneticileri için çok faydalı. Tipik senaryomuz olan önceden güncellenmiş bilgisayarın çökmesini ele alalım. Apar topar sıfırdan kurulum ve ardından kullanıcı bilgilerinin yedekten geri yüklenmesi ile sorunu giderip rahat nefes alan sistem yöneticimiz küçük bir detayı unutmuştur: güncellemeler. Her bir yazılımın güncellenmesi çok detaylı bir iş kalemidir ve sorun gidermek gibi acil bir sürecin içinde atlanır. Bu kurumlar için önemli güvenlik açıkları oluşturur. Halbuki Pardus'un getirdiği PİSİ mekanizması kullanılsaydı bu bir dert olmaktan çıkardı.

Yazım Denetimi

Masaüstüne entegre, tam Türkçe bir yazım denetim sistemi Pardus'la birlikte geliyor. Bunun sayesinde sadece kelime işlemci yazılımında değil, masaüstünün her köşesinde yazım denetimi yapabiliyoruz. E-Posta istemciden,

anında mesajlaşma istemcisine kadar her yerde Türkçe yazım denetiminiz var.

Türkçe yazım denetimi, yine Türkiye'de yazılan Zemberek adındaki açık kaynak kodlu bir yazılım bileşeni ile sağlanıyor. Akademik bir çalışmanın ürünü olan Zemberek, alıştığınız çeşitli ticari yazılımlardaki yazım denetiminden çok daha

akıllı ve oldukça hızlı. Bir kaç yüz sayfalık belgelerin yazım denetimini bile çok seri biçimde yapıyor.

Java Çalışma Ortamı (JRE)

Yazım denetimini sağlayan Zemberek bir Java uygulaması olduğu için ister istemez bir Java Çalışma Ortamı (JRE) gereksinimi var. Pardus, GNU tarafından yazılan ve Java 1.4 uyumlu bir çalışma ortamı ile geliyor. Eğer bir Java geliştiricisi değilseniz (ki ev kullanıcısını hedeflediğimizi hatırlatalım) bir sonraki sürüm olan Java 5.0'a gerek olmuyor. İlle de Java'nın kaynağı olan Sun Microsystems'ın dağıttığı Linux Java 5.0 ortamını isterseniz, o da sorun değil: PİSİ paketi depoda.

Güvenlik

Pardus bir Linux dağıtımı olduğu için diğer işletim sistemlerine göre çok daha güvenli. Özgür yazılım olması sebebiyle Pardus ile kurulan bütün yazılımlar defalarca test edilmiş ve alternatiflerinden çok daha güvenli bir hale getirilmiş.

Ayrıca Pardus'u masa üstü kullanıcısına göre hafifletme çalışması sırasında potansiyel saldırganların kullanabileceği bileşenler (örneğin kota mekanizması) eksiltilmiş. Yani daha az kapısı penceresi olan Pardus'a izinsiz girmek daha zor olduğu gibi, hafifletme sonucu daha az odası olan Pardus'u koruması da kolaylaşmış. Bu sistemlerin eksiklikleri bazı kullanıcıların canını sıkırsa da genel olarak ev ve ofis kullanıcısının farkı hissedeceğini sanmıyoruz.

Ayrıca kullanacak kişilerin bu bileşenleri eklemesi de mümkün. Örneğin biz şu anda isteğimize göre modüller eklediğimiz bir çekirdeğe sahip bir Pardus kullanıyoruz ve hiç bir sorun yaşamadık.

Genel Değerlendirme

Pardus, TÜBİTAK UEKAE' nin belli hedefler çerçevesinde yürüttüğü bir ürün geliştirme çalışması idi. Bu çalışma çok büyük oranda başarıya ulaşmış durumda. Kurulumdan genel kullanıma, yazılım güncellemeden hazır aygıt sürücüsü tabanına her şeyi ile Türk ev ve ofis kullanıcısının ihtiyaçlarını gideren bir Linux dağıtımına sahibiz.

Bundan sonraki dönemde öncelikle PİSİ paketlerinin sayısının artması, ardından Pardus kullanıcılarının oluşturacağı toplumun daha detaylı gereksinimleri ortaya koyması gerekecek. Bu daha detaylı gereksinimlerin hepsini UEKAE' nin gerçekleştirmesini bekleyemeyiz. Burada Linux alanında etkin olan ya da olabilecek kurum ya da kuruluşların da faaliyet göstermesi gerekiyor. Ancak bunlar da olduktan sonra "Ulusal Dağıtım" vizyonunun gerçekleştirildiğini gönül rahatlığı ile söyleyebiliriz.

Türkiye'deki Linux toplumu olarak iyi bir yol aldık; daha gidecek yolumuz da var. Ancak Pardus bize önemli bir soluklanma noktası sağladı. Bu projede şu ana kadar emeği geçen herkese gönül rahatlığı ile "elinize sağlık" diyoruz.

